

מערך הקליניקות
הפקולטה למשפטים
אוניברסיטת בר-אילן

הקליניקה לסיוע אזרחי על פי המשפט העברי The Civil Legal Aid Clinic in Jewish Law Tribunals

תיק תיירות

העובדות המרכזיות:

התובעים הינם זוג אשר ביקשו לצאת לטיול מאורגן בספרד אותו שיווקה הנתבעת. חבילת הטיול ששווקה לתובעים כללה טיול "לשומרי מסורת בהווי דתי". מפאת חשיבות הענין הבהירו התובעים לנציג הנתבעת, כי הם מייחסים חשיבות רבה לכך שהטיול יהיה מלא בתוכן יהודי וכן כי הוא יהיה כשר ונח לדתיים על כל המשתמע מכך. נציג הנתבעת אישר את הדברים, ואמר שהוא עצמו יהיה המדריך שילווה אותם, הטיול אכן יכלול תכנים יהודיים משמעותיים ואוכל כשר ומושגח על ידיו כשומר תורה ומצוות ובעקבות כך נרשמו התובעים לטיול ושלמו את עלותו. אך כשלושה שבועות לפני היציאה לטיול, נודע להם כי מדריך זה לא ייצא איתם לטיול ואת מקומו תמלא מדריכה אחרת.

התובעים יצאו לטיול, שם התברר להם כי המדריכה אינה שולטת כלל בחומר הנחוץ לצורך ההדרכה. בנוסף בשבת, התבררה העובדה שהמדריכה אינה שומרת תורה ומצוות, בניגוד למה שהובטח במפורש. התובעים הגישו תביעה לבית דין לממונות ארץ חמדה גזית. לבקשת הנתבעת הדיון עבר לבית הדין לממונות בקרית אונו של הרב ערוסי. התובעים פנו לעזרת הקליניקה שניסחה עבורם כתב תביעה מפורט. הקליניקה אף ייצגה את התובעים במהלך הדיון בבית הדין.

טענות הלכתיות:

מקח טעות - סוכם בין הצדדים על חבילת נופש המותאמת לשומרי מסורת, כפי שהדבר מוגדר על פי ההלכה, אך אופי הטיול היה רחוק מלהיות מותאם לדתיים. כלומר, נוצר פער ניכר ויסודי בין המקח עליו סוכם, ובין המקח שסופק בפועל. לכן עומדת לתובעים הזכות לבטל את המקח ולקבל את השבת כספם במלואו. בנוסף במצב זה אין השימוש במקח מונע את ביטולו, ובכל מקרה, אין מחילה על פגמים כאלו במצב של הטעיה מכוונת. יתרה מזאת, נקבע בשו"ע כי כל שהסכימו עליו בני המדינה שהינו מוסם במקח נחשב ככזה. בתי המשפט בישראל קבעו כי מטיילים זכאים להחזר עבור טיול שלא סופק כמוסכם. כמו כן נפסק בשו"ע כי אדם שקנה דבר האסור באכילה ואכל אותו, צריך המוכר להחזיר את התשלום ששולם עבורו. לענייננו, התובעים שילמו עבור ארוחות אשר סברו כי הן כשרות על פי ההלכה, אך בפועל לא היה משגיח שומר תורה ומצוות.

דינא דמלכותא דינא - דין המדינה חל מכוח הכלל דינא דמלכותא דינא וכן מכוח הסכמת הצדדים לקבל עליהם דין זה בחתימתם על הסכם התקשרות סטנדרטי (ללא תנאי המחריג מחוזים דומים הנהוגים במדינה).

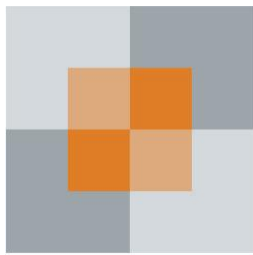
טענות משפטיות:

חוק החוזים - הפרה יסודית – על פי סעיף 7(א) לחוק החוזים (תרופות), לנפגע קמה זכות לבטל את החוזה אם המפר, הפר אותו "הפרה יסודית". לענייננו, התובעים שילמו על הטיול ממיטב כספם ובנוסף לקחו חופשה ממקום העבודה, ואדם סביר לא היה מתקשר אילו ידע מראש שהטיול יתנהל כפי שהתנהל. בנוסף לכך התובעים הודיעו מראש לנתבעת כי אופי הטיול, התכנים שיועברו והאוכל מהווים עבורם תנאים יסודיים ומהותיים ועל כן יש להתייחס לכך כהפרה יסודית מוסכמת. לכן

אוניברסיטת בר-אילן
Bar-Ilan University

מען למכתבים: מערך הקליניקות - חינוך משפטי לצדק חברתי - הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת בר-אילן, רמת גן 52900, ישראל
Postal Address: Clinical Legal Education Program - Faculty of Law, Bar-Ilan University, Ramat Gan 52900, Israel
http://law-clinics.biu.ac.il • Clinics.law@mail.biu.ac.il • Tel :972+ 3 535 6742 • טל : 972+ 3 635 0955 • פקס :

מערך הקליניקות
הפקולטה למשפטים
אוניברסיטת בר-אילן

הקליניקה לסיוע אזרחי על פי המשפט העברי The Civil Legal Aid Clinic in Jewish Law Tribunals

קמה לתובעים זכות לביטול החוזה והשבה מכוח ההפרה היסודית. אלא שלא היתה באפשרות התובעים לבטל את החוזה באותו רגע, שכן הם עמדו חסרי אונים בארץ זרה, והוכרחו לצרוך את המוצר שהציעה הנתבעת. במקרה דומה, בע"א בנישתי נקבע כי התובעים אינם חייבים כלל בתשלום, שכן טובת ההנאה מהטיול נכפתה עליהם, וניתנה להם בניגוד לחוזה, תוך כדי הפרתו היסודית. פרופ' דניאל פרידמן בספרו כתב כי אדם עשוי להתחייב בתשלום עבור טובת הנאה רק במקרים בהם היתה לו ברירה חופשית לקבל את טובת ההנאה או לדחותה. פיצויים לא ממוניים בגין נזקי הפרת החוזה:

הנפגע זכאי לפיצויים בעד הנזק שנגרם לו עקב ההפרה ותוצאותיה ושהמפר ראה אותו או שהיה עליו לראותו מראש, בעת כריתת החוזה, כתוצאה מסתברת של ההפרה (סעיף 10 לחוק החוזים (תרופות)). סעיף 13 לחוק זה מאפשר פסיקת פיצויים בשל נזק שאינו ממוני לפי שיקול דעתו של בית המשפט. לתובעים נגרם נזק לא ממוני רב בשל עגמת הנפש שנגרם עקב התנהלות הנתבעת, בייחוד כתוצאה מהחשש שאכלו אוכל לא כשר ומהאכזבה הרבה שחוו בשל רף הציפיות הגבוה אותו העמידה הנתבעת. בפסי"ד יעקב דרי נ' מלון המלך שלמה, העוסק במקרה דומה, נפסקו פיצויים מוגדלים בגלל תאוות בצע של ספקים.

אף המשפט העברי מכיר לעיתים בפיצויים לא ממוניים, אשר ניתנים במקרים מסוימים הדומים במהותם למקרה דנן, כאשר התנהגות המזיק הביאה לידי איבוד מצווה של הניזוק. בשו"ת הלכות קטנות, מובא דיון באדם ששכר בית בחזקת שאינו בדוק מחמץ, כי השוכר רצה לבדוק בעצמו, ונמצא בדוק. נפסק כי אמנם אין מדובר במקח טעות כי אין מום בגוף עצמו, אך עם זאת, "ישלם לו מה שאיבד מצוותו". לכן, מעבר לזכות ההשבה בעקבות ביטול המקח, עומדת לתובעים גם הזכות לפיצוי בגין כך שהנתבעת גרמה להם לאכול אוכל לא כשר, או בדרגת כשרות נמוכה מזו שהובטחה להם. אם על ביטול מצווה נפסק פיצוי לא ממוני, קל וחומר על גרימת עבירה מעין זו שהנתבעים מקפידים עליה תדיר.

פגיעה בכבוד האדם - הגשת אוכל שאינו כשר לאנשים דתיים ללא ידיעתם מהווה פגיעה חמורה ברגשותיהם הדתיים ובאוטונומיה שלהם לבחור מה להכניס לגופם וממה להימנע. פגיעה שכזו הוכרה בפסיקה כהפרת זכות יסוד חוקתית של כל אדם לכבוד. בהמשך הוכרה פגיעה מעין זו כפגיעה נזיקית ברת פיצוי, גם כשהיא עולה בד בבד עם עוולה צרכנית-העקרונות שביסוד ראש הנזק של פגיעה באוטונומיה והזכות החוקתית שעליהן נועדה הכרה זו להגן, מצדיקים במקרים מתאימים מתן פיצוי בגין פגיעה באוטונומיה גם בהתקיים עוולות אחרות כגון העוולה הצרכנית...".

טענות הנתבעת:

הנתבעת טענה כי התובעים קיבלו את מלוא המובטח להם. כי מדריכת הטיול לא חללה שבת במהלכו, וכי המאכלים שהוגשו היו כשרים.

במהלך הדין שהתקיים בפני בית הדין, הגיעו הצדדים להסכם פשרה על פיו הנתבעת תפרסם באתרה כי היא מתחייבת לצרף להבא לכל טיול המוגדר לשומרי מסורת, רק מדריך או מדריכה שומרי מצוות. בנוסף לכך היא תשלם לתובעים פיצוי כספי המכסה חלק מעלות הטיול ואת האגרות ששולמו ע"י התובעים לבתי הדין לממונות.

אוניברסיטת בר-אילן
Bar-Ilan University

מען למכתבים: מערך הקליניקות - חינוך משפטי לצדק חברתי - הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת בר-אילן, רמת גן 52900, ישראל
Postal Address: Clinical Legal Education Program - Faculty of Law, Bar-Ilan University, Ramat Gan 52900, Israel
http://law-clinics.biu.ac.il • Clinics.law@mail.biu.ac.il • Tel : 972+ 3 535 6742 • טל • Fax : 972+ 3 635 0955 • 0ק7